

Walk of Peace

TRAJNOSTNI RAZVOJ DEDIŠČINE PRVE SVETOVNE VOJNE MED ALPAMI IN JADRANOM

Newsletter 3

ERPAC

V teku je projekt ustvarjanja dokumentarnega filma

V okviru projekta WoP sodelavci ERPAC-a (Pokrajinski muzeji v Gorici) v sodelovanju s sodelavci ZRC SAZU, Zgodovinskim inštitutom Milka Kosa, pripravljajo vsebine za multimedijski izdelek, ki bo vključeval dokumentarni film z animirano projekcijo in interaktivne vsebine, ki bodo obiskovalcem na vpogled preko zaslona na dotik. Skozi likovna dela in osebne izkušnje nekaterih umetnikov bo orisan vpliv prve svetovne vojne na Goriško. Prvi del razstave se bo osredotočil na neposredno vojno izkušnjo nekaterih lokalno in mednarodno uveljavljenih umetnikov, ki so se borili tudi na soški fronti. Predstavitev se bo v nadaljevanju osredotočila na oris mednarodnega konflikta s stališča umetniških vtisov in osebnih doživetij umetnikov.

Natančneje pa bo predstavljen povojni čas in intenzivnost prvih povojnih let, ko so nekateri slovenski in italijanski umetniki, ki so pripadali različnim umetniškim gibanjem in socialnim položajem, sodelovali na enem najpomembnejših kulturnih povojnih dogodkov v mestu - prvi goriški likovni razstavi, ki jo je leta 1924 v Gorici organiziral

Antonio Morassi s sodelovanjem Sofronia Pocarinija. Občutek olajšanja in ponovnega rojstva, ki je sledil koncu vojne, je umetnike spodbudil k novim ustvarjalnim izrazom, kljub temu, da je družbena in politična klima kmalu, zlasti za slovensko prebivalstvo (predstavljalo je večino v pokrajini), postala težka. Mladi umetniki, ki so se pridružili avantgardi, so sodelovali skupaj z večinoma že uveljavljenimi umetniki, ki so sledili bolj tradicionalni smeri. Stik med severom in jugom, referencami nemškega (germanskega) vpliva, prek dunajske, münchenske in praške šole ter sredozemskim vplivom, ki so ga posredovale Benetke, se je združil v sintezi, ki je vsaj za trenutek postala »moralna sila« pri premagovanju delitev in razlik, kljub odkritemu, živahnemu in brezkompromisnemu soočanju. Vse to pa je bilo kratkotrajno, kajti z zaostrovanjem fašističnega režima je večina umetnikov zapustila Goriško, saj v mestu niso mogli več ustvarjati, kar še posebej velja za slovenske umetnike, ki so ustvarili pravo diasporo, nekateri so izbrali novo Kraljevino Jugoslavijo, nekateri so odšli v Pariz ali pa še dlje.

Posoški razvojni center

Na novinarski konferenci WALKofPEACE predstavili obnovljeno starodobno vojaško vozilo "Kadorna"

Na novinarski konferenci, ki je potekala tretjega septembra 2020 v Kobaridu, je v okviru projekta WALKofPEACE Posoški razvojni center predstavil zaključene investicije v Občini Kobarid, s poudarkom na obnovi starodobnega vojaškega vozila FIAT 15 TER in izgradnji mobilnega paviljona. Na konferenci so sodelovali tudi predstavniki Občine Kobarid, Ustanove »Fundacija Poti miru v Posočju« in Prostovoljnega gasilskega društva Kobarid. Udeleženci so se z obnovljeno »Kadorno« imeli moč popeljati po Kobaridu.

Na novinarski konferenci je mag. Almira Pirih iz Posoškega razvojnega centra povedala, da je starodobno vojaško vozilo FIAT 15 TER na ogled v novem paviljonu ob stavbi Gasilskega društva Kobarid že od sredine avgusta. Njegova obnova je skupaj z izgradnjo mobilnega paviljona znašala 58.000 evrov. Predstavila je tudi investicijo, ki poteka na italijanski vojaški kapeli na Planici, imenovani kapela Bes. Skupna vrednost investicij v Občini Kobarid tako znaša okoli 90.000,00 evrov, od tega bo 85 % sredstev povrnjenih iz projekta WALKofPEACE oz. Evropskega sklada za regionalni razvoj, 15 % pa prispeva Občina Kobarid. Poleg investicijskih del je izpostavila vrsto izobraževanj, namenjenih spodbujanju razvoja nove turistične ponudbe, zlasti za osnovnošolce in srednješolce iz Zgornjega in Srednjega Posočja, za katere so že oblikovani individualni programi za ogled

dediščine prve svetovne vojne v naravi.

Mag. Tadej Koren iz Ustanove »Fundacija Poti miru v Posočju« je poudaril dolgoletno zavedanje o dediščini prve svetovne vojne v naravi. V okviru projekta WALKofPEACE je izpostavil dobro sodelovanje z italijanskimi partnerji, s katerimi tečejo aktivnosti v nadgradnjo pohodniške poti. Slednja, ki bo potekala vse od Loga pod Mangartom do Trsta, bo po novem dolga 430 km.

Župan Občine Kobarid Marko Matajuroc pozdravlja sodelovanje med različnimi subjekti v lokalnem okolju, saj skupna prizadevanja in rezultati pomembno prispevajo k ohranjanju dediščine prve svetovne vojne v občini. Povedal je, da bodo paviljon skupaj z vozilom predstavili na novo lokacijo ob izgradnji novega reševalnega centra v Kobaridu.

Sašo Rosič, predsednik Prostovoljnega Gasilskega društva Kobarid, je izpostavil, da je »Kadorna« ponos gasilcev. Prav tako je pojasnil, da brez finančnih sredstev iz projekta WALKofPEACE, vozila sami ne bi zmogli obnoviti, saj vsa sredstva namenjajo nujni gasilski opremljavi. Izpostavil je dobro sodelovanje z vsemi vpletenimi partnerji.

VeGAL

Batteria Pisani a Cavallino-Treporti

Glavna cilja projekta "WalkofPeace", ki ga financira Interreg program čezmejnega sodelovanja "Italija-Slovenija" 2014-2020, sta promocija in krepitev zgodovinske dediščine prve svetovne vojne.

Baterija Pisani, ki jo je pridobila občina Cavallino-Treporti in jo pozneje obnovila s sredstvi Dežele Veneto, je zdaj dragocen artefakt, ki je kot muzej prve svetovne vojne

odprt za javnost. Nahaja se v zadnjem odseku Poti miru, ki se začne v Sloveniji in se ob reki Soči, prvi črti v začetni fazi velike vojne dotakne Furlanije-Juljske krajine ter prispe v Veneto, po trasi, ki so jo uporabljale vojske in so se v zadnji fazi spopada naselile ob reki Piave.

Pot v kraju Cavallino-Treporti, imenovana VIA DEI FORTI, sestavlja več kot dvesto utrd, baterij, telemetričnih stolpov, skladišč streliva, katerih osrednja točka je Baterija Pisani. Gradnja baterije Pisani sega v obdobje 1909-1912, ko je bil na ozemlju Cavallina postavljen pomemben obalni obrambni sistem za zaščito Benetk pred grožnjo pomorskih napadov. Baterija je bila zgrajena nekaj metrov od morja in jo je, tako kot druge baterije na obali, ob plaži in ob straneh varovala ogromna peščena in ilovnata sipina z dvojno funkcijo, da jo skriva pred sovražnikom in jo ščiti pred možnimi topovskimi strelji. Stavba iz armiranega betona je sestavljena iz osrednjega tunela, dolgega 80 metrov s cevni obokom, dveh stranskih kril po 30 metrov in dveh telemetričnih stolpov, ki dosegajo višino 11 metrov. Ob stenah je za tesno obrambo na severni strani poravnanih 138 rež za puško.

V Bateriji Pisani je trenutno zbirka ERMINIO SCARPA COLLECTION, ki jo sestavljajo nešteti predmeti, povezani z zdravstvom v vojnih časih. Opaziti je mogoče znanstvenoraziskovalna orodja na medicinskem področju za diagnozo in zdravljenje.

Za današnje čase mogoče nenavadno, da so v tistem času izdelovali tehnološko napredne naprave, kot na primer elektrostimulator za lajšanje šoka bombardiranja, termokauter za celjenje krvavitve ran, brizgo za injekcije kerozina, ki se uporablja za sklepe in za rekonstrukcijo obrazov, iznakaženih zaradi drobcev granat.

V predoru lahko jasno slišite zvočno simulacijo (dve sireni in eksplozija), ki se ponovi vsake četrte ure. Granate in šrapneli v odseku prikazujejo tehnološko zapletenost, ki jo je vojna industrija dosegla pri ustvarjanju instrumentov za uničenje in smrt.

V predoru lahko še vedno vidite kratek odsek prvotnega Decauvilleja, ozkotirne železniške proge, ki je bila nameščena v zgodnjih devetdesetih letih 20. stoletja in je bila uporabljena za prevoz materialov, uporabljenih za izdelavo baterij.

Ustanova "Fundacija Poti miru v Posočju"

Tiskovna konferenca ob 30. obletnici ohranjanja spomina in dediščine soške fronte ter izboru ideje Walk of Peace med najboljših 6 Interreg projektnih zgodb

Pred 30-imi leti je skupina domačinov in poznavalcev iz Kobarida začela načrtno ohranjati spomin na dogodke, žrtve in dediščino iz 1. svetovne vojne na območju doline Soče.

Oktobra 1990 je bil odprt Kobariški muzej 1. svetovne vojne, ki se je razvil v osrednjo predstavitevno zbirko soške fronte. Njegovo uspešno in prepoznavno delo je botrovalo ustanovitvi Fundacije Poti miru v Posočju, ki od leta 2000 dalje skrbi za nepremično dediščino soške fronte v naravi, ki je od leta

2016 vpisana na Unesco Poskusni seznam, razvija čezmejno Pot miru, z EU projekti pa uspešno širi vrednoto miru in sodelovanja v Sloveniji in Italiji ter drugih evropskih državah. V zadnjih letih sta pomembna dva EU projekta, v katerih je Fundacija pri vodenju ideje Walk of Peace združila moči s Posoškim razvojnim centrom, to sta: transnacionalni projekt NETWORLD, ki se je izvajal na Interreg Danube Transnational Programu ter WALK of PEACE, ki se izvaja na Programu Interreg V-A Italija-Slovenija. V sklopu obeh projektov se izvajajo študijsko-raziskovalne in izobraževalne aktivnosti, obnavlja se dediščina prve svetovne

vojne in razvija kulturni turizem pod blagovno znamko Walk of Peace.

Direktorja obeh institucij mag. Martin Šolar in Maša Klavora sta 6. avgusta 2020 na vodeni novinarski konferenci v Kobaridu, ki je bila organizirana v sklopu LAS projekta Doživetja v Dolini Soče, predstavila aktivnosti in osrednje dogodke ob praznovanju skupnega jubileja. Gost novinarske konference je bil predstavnik PromoTurisma FVG Nicola Revelant, ki je izpostavil pomen čezmejnega sodelovanja pri valorizaciji in promociji dediščine prve svetovne vojne in pomena Poti miru. Posebna pozornost pa je bila posvečena posredovanju informacije, da je bila WALKofPEACE izbrana izmed 150 prijavljenih projektov med 6 najboljših Interreg projektnih zgodb. Prvič je bil prikazan promocijski film (<https://www.youtube.com/watch?v=UN7evq1A4PU>), ki ga je naredila fundacija skupaj s Posoškim razvojnim centrom, in ki izpostavi poslanstvo in vizijo Walk of Peace. Do konca septembra se preko Facebook profila Interact Programa (<https://www.facebook.com/InteractEU>) lahko glasuje za ta film, vseh šest idej pa bo v sredini oktobra predstavljenih tudi v Bruslju, ko bo izbran zmagovalec.

ZRC SAZU

Baza vojaških pokopališč na Poti miru

N. d'ordine **1614** Provincia di **CORRIJA**

UFFICIO CENTRALE
per la Cura e le Onoranze alle Salme dei Caduti in Guerra
(C. O. S. C. G.)

ELENCO
DEI MILITARI SEPOLTI NEL CIMITERO CIVILE E MILITARE

in **OSSECCA VITUGLIA**
Comune di **SAMBASSO**

SPECCHIO STATISTICO

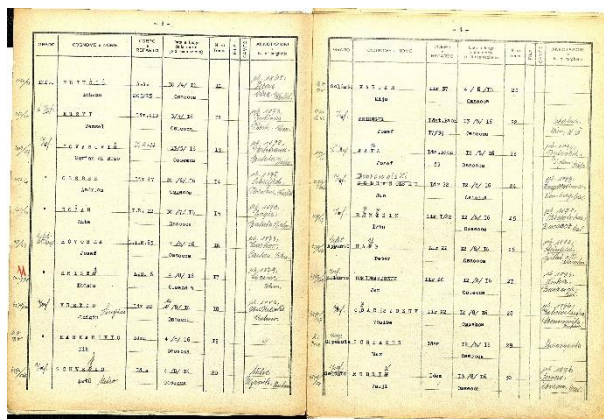
ITALIANI		AUSTRIANI		Totale generale
Conosciuti	Sconosciuti	Conosciuti	Sconosciuti	
540	5	168		763
Totale	545	Totale	168	

Projekt partner ZRC SAZU skupaj z Ustanovo "Fundacija Poti miru v Posočju" nadaljuje z delom na pripravi baze pokopanih vojakov na avstro-ogrskih vojaških pokopališčih na sedanji trasi Poti miru od Alp do Jadrana. Reproduciranje arhivskega gradiva se bo v prihodnjih mesecih zaključilo. Podatke iz t.i. italijanskega gradiva primerjamo s podatki avstrijskega gradiva ter dopolnjujemo zbrane podatke. Baza pokopanih bo vsebovala osnovne rubrike o pokopu, to so ime in priimek pokopanega vojaka, čin in enota, datum smrti, datum pokopa ali prekopa, parcela in vrsta na pokopališču. Sezname pokopanih z nekaterih pokopališč vsebujejo tudi podatke o okraju, občini in deželi stalnega bivališča. Pri transkripciji podatkov se težave pojavljajo z zapisi osebnih imen in priimkov, prav tako so težave pri identifikaciji krajevnih imen. V naslednji fazi bo potrebno določiti tehnične parametre za spletno bazo podatkov, ki bo omogočila iskanje pokopanih na vojaških

pokopališčih. Zaradi obsežnosti gradiva bodo v prvi fazi predstavljena le izbrana pokopališča, za katera so ohranjeni najbolj relevantni podatki in kjer bo mogoče opraviti

čim boljše primerjalne preglede podatkovnega gradiva.
Projektna skupina nadaljuje tudi z delom na dokumentarnem filmu in gradivu za razstavo o umetniških odzivih na vojno v Posočju. Biografije posameznih izbranih slovenskih avtorjev so pripravljene v skladu z dogovorom z ERPAC, skupaj z biografijami italijanskih avtorjev pa predstavljajo pomembno pričo časa in prostora, v katerem so ustvarjali pred, med in predvsem po vojni, ki je pomembno zaznamovala njihovo umetniško ustvarjanje. S pomočjo dokumentarnega filma, razstave in zbranih podatkov bo mogoče prikazati, kako je potekala kulturno - duhovna rekonstrukcija Goriške po 1. svetovni vojni.

PROJEKT

Projekt "WALKofPEACE" obravnava trajnostni razvoj dediščine prve svetovne vojne med Alpami in Jadranom. Sofinanciranje izhaja iz Evropskega sklada za regionalni razvoj v okviru programa INTERREG V-A Italija - Slovenija (ESRR), italijanskega nacionalnega javnega sklada in lastnega financiranja. Projekt traja 36 mesecev in se konča konec leta 2021.

Namen projekta "WALKofPEACE" je zaščititi in promovirati dediščino prve svetovne vojne s skupnimi čezmejnimi dejavnostmi, spodbuditi nadgradnjo in razvoj nove trajnostno in kulturno usmerjene turistične ponudbe, utemeljene na atraktivnih predstavitev dediščine PSV in tematskih poteh. Za okrepitev skupne promocije in trženja bodo oblikovani krovna destinacijska znamka Walk of Peace, spletna stran in drugo promocijsko gradivo. Izvedene bodo naložbe v dediščino PSV.

Nadgrajene in urejene bodo nove tematske poti, informacijske točke in središča s sodobnimi inovativnimi in interaktivnimi predstavitvami dediščine.

<https://www.ita-slo.eu/it/walkofpeace>